

CILVĒKA PAPILOMAS VĪRUS

LATVIJAS REPUBLIKAS
VESELĪBAS MINISTRIJA

SPKC.gov.lv
SLIMĪBU PROFILAKSES UN KONTROLES CENTRS

Informāciju sagatavojis
Slimību profilakses
un kontroles centrs
2014. gadā

Cilvēka papilomas vīruss (CPV), angļiski saukts par *human papillomavirus* (HPV) ir vīruss, ar kuru var inficēties seksuālu kontaktu ceļā. Ar CPV dzīves laikā inficējas lielākā daļa seksuāli aktīvo vīriešu un sieviešu.

Pavisam ir sastopami vairāk nekā 100 CPV tipi. Vairums no tiem izraisa dzimumorgānu kārpas (smailās kondilomas). Savukārt atsevišķi CPV tipi var veicināt izmaiņas dzemdes kakla, maksts, ārējo dzimumorgānu, taisnās zarnas, kā arī mutes un rīkles gļotādas šūnās, kas izraisa priekšvēža un pēc tam arī vēža attīstību.

Kā var inficēties ar cilvēka papilomas vīrusu?

CPV ir ļoti plaši sastopams, un ar to **ikviens var viegli inficēties**. Šie vīrusi **tiekl pārnesti tieša kontakta laikā**, tai skaitā **dzimumkontakta (gan vagināla, gan anāla, gan orāla) laikā**.

Infekcija netiek pārnesta ar asinīm vai kā gaisa pilienu infekcija.

Risks inficēties ar CPV palielinās, ja dzimumdzīve tiek uzsākta agrīnā vecumā un/vai ja sievietei ir vairāki dzimumpartneri.

Kādas ir cilvēka papilomas vīrusa infekcijas pazīmes?

CPV infekcija **var noritēt bez pazīmēm** (simptomiem).

Atgādinām, gan vīrietis, gan sieviete var kļūt par CPV nēsātāju, nejutot nekādas izmaiņas savā veselības stāvoklī, un inficēt savu dzimumpartneri. Imūnsistēmas darbības rezultātā vairums CPV infekciju laika periodā no dažiem mēnešiem līdz pat pāris gadiem izzūd pašas no sevis, neatstājot negatīvu ietekmi uz cilvēka veselību. Tomēr **ir tādi CPV, kas izraisa labdabīgos un ļaundabīgos audzējus**.

Kas ir cilvēka papilomas vīrusa izraisītas kārpas?

Kārpas ir labdabīgi ādas un gļotādas izaugumi, ko izraisa CPV. Tās var rasties jebkurā ķermeņa vietā, bet visbiežāk uz plaukstām un pēdām. Kārpu simptomi atšķiras atkarībā no to rašanās vietas un to izraisošā CPV tipa. Piemēram, parastās kārpas ir biezi ragveida veidojumi ar raupju, nevienmērīgu virsmu (1 mm līdz 1 cm lieli), kuri var rasties jebkurā ķermeņa vietā, visbiežāk uz plaukstām un ceļiem.

Dzimumorgānu kārpas var rasties ap dzimumlocekli, tūpli vai ap ieeju makstī. Tās var būt kā nelielas „pumpiņas” vai mezglveida izaugumi ar gludu virsmu, kā arī dažāda lieluma smaili, uz āru augoši veidojumi, kas var izraisīt niezi, asiņošanu vai nedaudz dedzinošu sajūtu.

Dzimumorgānu kārpu ārstēšanai ir pieejami vairāki medikamenti un procedūras, tomēr nav tādu preparātu, kas ļautu pilnībā izārstēties no CPV vai pasargātu no atkārtotas kārpu rašanās nākotnē.

DZEMDES KAKLA VĒZIS

Kas ir dzemdes kakla vēzis?

Dzemdes kakla vēzis ir audzējs, kas veidojas dzemdes kakla audos. Latvijā dzemdes kakla vēzis ir **otrs** biežāk sastopamais audzējs sievietēm līdz 45 gadu vecumam un **trešais** izplatītākais vēža izraisītais nāves cēlonis. **Ik mēnesi Latvijā no šīs slimības mirst ap 10 sievietes.**

Kāda ir cilvēka papilomas vīrusa saistība ar dzemdes kakla vēzi?

Galvenais dzemdes kakla vēža cēlonis ir **noteiktu** CPV ilgstoša atrašanās gļotādas šūnās. Lai izveidotos pirmās priekšvēža izmaiņas šūnās, ir jāpaiet vismaz 3 gadiem, savukārt tālākas izmaiņas rodas ne ātrāk kā 10 līdz 15 gadus pēc inficēšanās ar CPV.

Dzemes kakla vēža attīstību veicina

- inficējoties ar noteiktiem CPV, pastāv lielāka iespēja, ka attīstīsies dzemes kakla vēzis;
- novājināta imūnsistēma HIV infekcijas vai orgānu transplantācijas gadījumā;
- risks pieaug līdz ar katrām nākamām dzemdībām;
- tabakas smēķēšana;
- orālās kontracepcijas lietošana ilgāk par 5 gadiem;
- saslimšana ar citām seksuāli transmisīvajām infekcijām (hlamidioze, ģenitālā herpesvīrusu infekcija u.c.).

Dzemes kakla vēža skrīnings

Lielāko daļu dzemes kakla vēžu un ar tiem saistītos nāves gadījumus **var novērst, veicot dzemes kakla citoloģiskos izmeklējumus un atklājot pirmsvēža izmaiņas dzemes kaklā.**

Latvijā kopš 2009. gada tiek organizēta **valsts apmaksāta** dzemes kakla vēža profilakses programma. **Katra sievietē 25, 28, 31, 34, 37, 40, 43, 46, 49, 52, 55, 58, 61, 64, 67 gadu vecumā saņem Nacionālā veselības dienesta uzaicinājuma vēstuli ierasties uz dzemes kakla profilaktisko izmeklējumu un veikt dzemes kakla citoloģisko uztriepi par valsts līdzekļiem.**

Uzaicinājuma vēstule uz dzemes kakla vēža skrīningu ir derīga 3 gadus.

Plašāku informāciju meklē www.vmnvd.gov.lv.

Kā pasargāt sevi no inficēšanās ar ģenitālo cilvēka papilomas vīrusu?

Visefektīvāk no inficēšanās ar biežākajiem CPV, kas izraisa dzemes kakla vēzi, pasargā tikai specifiskā profilakse – **vakcinācija.**

Inficēšanās risku būtiski palielina liels dzimumpartneru skaits, tāpēc **monogāmas attiecības ar neinficētu partneri ir labākā nespecifiskā profilakse.**

Inficēšanās risku ir **iespējams mazināt, lietojot prezervatīvu,** taču tas pilnībā nepasargā, jo CPV tiek pārnesti, saskaroties ne tikai ar gļotādām, bet arī ar ārējo dzimumorgānu ādu.

Meiteņu vakcinācija pret cilvēka papilomas vīrusa infekciju

Meitenēm **svarīgi vakcinēties vēl pirms dzimumdzīves uzsākšanas.** Lai nodrošinātu aizsardzību iespējami savlaicīgi, vakcīna tiek rekomendēta **tieši 12 gadus vecām meitenēm.**

Vakcinācija **novērš lielāko daļu** dzemes kakla vēža gadījumu pirms to attīstības.

Vakcinācijas kurss ietver 2 vai 3 potes atkarībā no meitenes vecuma (12 gadu vecumā veic divas potes ar sešu mēnešu starplaiku). **Lai iegūtu labāko iespējamo aizsardzību pret CPV, meitenei ir jāsaņem pilns vakcinācijas kurss.**

Ja Tavai meitai ir 12 gadi, vaicā savam ģimenes ārstam par iespēju vakcinēties bez maksas.

Svarīgi atcerēties!

Vakcināciju pret CPV veic **ģimenes ārsts.** Lai veiktu vakcināciju, ģimenes ārstam ir jāsaņem atļauja no meitenes vecākiem.

Lai gan ģimenes ārstam būtu jāseko, kad bērniem jāsaņem potes, arī **vecākiem nepieciešams aktīvi interesēties par profilaksi un vest meiteni uz vakcināciju pret CPV pie ģimenes ārsta.**

Atceries - vakcīna pret CPV nepasargā no citām dzimumorgānu sistēmas slimībām, tajā skaitā seksuāli transmisīvajām infekcijām, HIV/AIDS vai nevēlamas grūtniecības.

Ja ārsta padoms nepieciešams ārpus Tava ģimenes ārsta darba laika, zvani uz Ģimenes ārstu konsultatīvo tālruni – 66016001.

Tālruņa darba laiks: darba dienās no plkst.17.00 līdz 8.00, bet brīvdienās un svētku dienās – visu diennakti.

Plašāku informāciju par infekcijas slimībām, vakcināciju un profilaksi meklē www.spkc.gov.lv vai vaicā savam ģimenes ārstam.

